

Finland

Milstolpar

på kvinnornas väg till fulla
medborgerliga rättigheter.

Utgiven av

FINLANDS SVENSKA
KVINNOFÖRBUND

HELSINGFORS 1929

HELSINGFORS 1929
J. SIMELII ARVINGARS BOKTRYCKERI A.B.

Politiska och kommunala rättigheter.

År **1865** erhöilo jordägande kvinnor i landskommunerna rösträtt men ej valbarhet vid kommunala val. År **1873** erhöil kvinna rösträtt, men ej valbarhet vid rådhusstämma i stad, »om hon själv råder över sig och sitt gods och erlägger skatt». I kommunallagen av år **1883** stadgas: »Medlem av stadskommun är envar, som idkar yrke eller näring inom staden eller dess område, som där äger hus, tomt eller jord; eller som lagligen har eller hava bör sitt bo och hemvist därstädes.» År **1889** blev kvinna valbar till ledamot av fattigvårdsstyrelse i stad samt på landet, där styrelsen icke utgjordes av kommunalnämnden.

År **1906** erhöilo Finlands kvinnor genom representationsformen, som bygger på allmän och lika rösträtt, fulla politiska rättigheter.

Av de 200 representanterna hava varit kvinnor år 1907 — 19, år 1908 — 25, år 1909 — 21, år 1910 — 17, år 1911 — 14, år 1913 — 21, år

1916 — 24, år 1917 — 17, år 1919 — 17, år 1922 — 20, år 1924 — 17, år 1927 — 17.

År 1917 antogs en ny kommunallag med lika rösträtt för man och kvinna; kvinnorna blevo härigenom även valbara till såväl stadsfullmäktige som till kommunalfullmäktige på landet.

År 1919 antogs »Regeringsform för Finland» enl. vilken samma medborgarrättigheter tillerkännas man och kvinna.

Kvinnan inom det kyrkliga området.

Redan år 1758 ha i Helsingfors änkor deltagit i prästval och år 1823 finner man för första gången i röstlängden borgardöttrar upptagna.

År 1868 erhöll jordägarande myndig kvinna, änka samt hustru, vars man var bortrest eller ställd under förmynderskap, rätt att deltaga i kyrkostämma och prästval.

År 1925 ändrades kyrkolagen därhän att kvinna kan inväljas till medlem av kyrkorådet, kyrkofullmäktige och församlingsäldste.

Familjerättsliga förhållanden.

Så tidigt som år 1816 funnos i Finland kvinnor som blivit myndiga vid 21 års ålder. Då

utkom näml. en förordning att kvinnor i det med Finland återförenade Viborgs län, som fyllt 21 år före den 1 jan. år 1812 skulle »i likhet med vad som förut därstädes stadgadt varit», anses myndiga.

År 1864 erhöll ogift kvinna som fyllt femton år, rätt att råda över sin arbetsförtjänst. Samtidigt beviljades kvinna rätt att söka sig myndig vid 21 år och att utan ansökan vara myndig vid 25, ävensom rätt att vid 21 år ingå äktenskap utan målsmans samtycke.

År 1868 erhöll hustru rätt till boskillnad i vissa fall.

År 1879 trädde lag om lika arvsrätt för son och dotter i kraft. Tidigare hade son enl, ländsrätt ärvt dubbelt mot dotter.

År 1889 erhöll hustru rätt att råda över sin arbetsförtjänst. 1889 utkom även lag att mannen ej utan hustruns hörande ägde rätt att sälja fast egendom, i vilken hon hade giftorätt.

År 1900 trädde lagen om kvinnas myndighet vid 21 års ålder i kraft.

År 1911 höjdes äktenskapsåldern för kvinna från 15 till 17 år.

År 1922 antogs lag om utom äktenskapet födda barn, enl. vilken barnet i avseende å modern och hennes släkt åtnjuter samma rättsliga ställning som i äktenskapet födda barn samt även ärver fadern, om det av honom erkännes.

År 1927 antogs lag om förlust av medborgarskap, enl. vilken finländsk kvinna, som gifter sig med utlänning bibehåller sitt medborgarskap, så länge hon med sin man är bosatt i Finland samt jämväl vid bortflyttning från landet, ända till dess hon erhållit mannens medborgarskap.

År 1929 antog riksdagen en ny äktenskapslag byggd på likställighet mellan makarna. I stället för egendomsgemenskap träder egendomsåtskillnad dock med bibehållande av giftorätt för vardera maken. Mannens målsmanskap över hustrun upphäves. Föräldramyndigheten utövas gemensamt. Hustruns arbete inom hemmet erkännes som bidrag till familjens underhåll. Avtalsfrihet mellan makarna råder ävensom rättighet att främst med avseende å giftorätten ingå äktenskapsförord, som dock icke får innehålla avvikelser i vad om makars egendomsförhållanden är stadgat.

Uppfostran

Lärdomsskolan.

Redan år 1779 inrättades den första flickskolan i Finland i den då under Ryssland lydande staden Viborg. I Helsingfors öppnades en fruntimmersskola år 1835. Skolordningen av år 1841

bestämmer om inrättande av fruntimmersskolor med två klasser i Helsingfors och i Åbo. I Viborg existerade då tvenne skolor för flickor, den högre med två klasser. Skolordningen av år **1856** bestämmer om inrättande av fruntimmersskolor med 2, 3 och 4 klasser i olika städer »för döttrar av tjänstemän och andra bildade föräldrar att undervisas i de kunskaper och handslöjder, som till en vårdad fruntimmersuppfostran höra». Undervisningen avslutas egentligen i kl. III. »De som med beröm genomgått denna och äro begåvade med lyckligare naturanlag kunna, om föräldrar och målsmän så åstunda vid läroverket kvarstanna, för att fullkomna sig i språk och vetenskaper, varjämte dem lämnas tillfälle, såframt de önska utbilda sig för lärarinnekallet, att biträda vid undervisningen i skolans lägre klasser.» — »Vid fruntimmersskolorna handhaves undervisningen av 2, 3 el. 4 lärarinnor och 1 eller 2 lärare i vetenskaperna.»

År **1868** inrättade Elisabet Blomqvist en privat lärarinneklass vid fruntimmersskolan i Helsingfors, vilken skola år **1871** blev 7-klassig.

År **1885** omorganiserades läroverken för kvinnobildning, varvid fortbildningsläroverk inrättades »dels för elevernas utbildning till lärarinnor, dels för att bereda dem tillfälle till vetenskapliga studier».

År **1883** inrättades den första samskolan och år **1890** erhöilo några av statens elementarskolor för gossar rätt att emottaga även kvinnliga elever, vilka dock ägde att betala dubbelt så hög avgift som gossarna. Med dessa avgifter och ett anslag av 500 mark avlönades en lärarinna i gymnastik som dessutom skulle äga speciell uppsikt över flickorna.

År **1899** beviljades årligt understöd åt privata fortbildningsanstalter vid flickskolor, som ville utvidga kurserna därhän att eleverna kunde fortsätta sina studier vid högre bildningsanstalter.

År **1902** sänktes terminsavgifterna (vid stats-skolorna) för flickorna till samma belopp, som för gossarna erlades.

År **1906** inrättades provisoriska, till universitetet ledande fortsättningsklasser vid finska fruntimmerskolan i Helsingfors.

Samma år utkom förordning om att kvinnlig kollega, som fyller de för manlig kollega fastställda villkor, skall åtnjuta samma lön som han.

År **1915** ombildades fruntimmersskolorna i Helsingfors till flicklycéer, förberedande till högskolorna. Övriga fruntimmersskolor gjordes till 5-klassiga mellanskolor.

År **1916** utkom förordning om enahanda rätt

för kvinna som för man att bliva utnämnd till lärartjänst vid alla statens läroverk från folkskolan till universitetet, dock utan rätt att utöva med lärartjänst ev. förenad domsrätt.

År **1924** förordnades att antingen rektor eller prorektor vid samskola skall vara en kvinna.

Universitetet.

Redan år **1871** avlade för första gången en kvinna (med skilt tillstånd) studentexamen. Samma år berättigades kvinnor, som önskade egna sig åt läkarkallet att begagna sig av undervisningen vid universitetets medicinska fakultet, men först **1888** erhöll kvinna rätt att efter skild anhållan hos kansler inskrivas vid universitetet. År **1894** erhöll kvinna rätt att bliva lärarinna och elev vid universitetets gymnastikinrättning. År **1897** fingo de kvinnliga studenterna rätt att inskrivas i avdelningarna men först år **1901** erhöillo de samma rättigheter som de manliga. Redan år **1878** hade dock den första kvinnliga läkaren erhållit rättighet att praktisera, år **1882** promoverades den första kvinnliga fil. magistern och år **1896** tog den första kvinnan fil. licentiatgrad. År **1906** utnämndes den första kvinnliga docenten och år **1927** den första kvinnl. professorn.

Folkskolan.

För utbildande av lärare och lärarinnor för folkundervisningen inrättades år **1863** ett provisoriskt finskspråkigt seminarium i Jyväskylä. År **1871** inrättades ett svenskt lärarinneseminarium i Ekenäs.

År **1889** uppfördes folkskollärarinnor på ordinarie stat och erhöilo fullmakter på sina tjänster.

År **1898** beviljades kvinna rätt att vinna befordran till lektorstjänst vid seminarierna, och år **1899** bestämdes att vid dubbelseminarierna skall finnas även en kvinnlig föreståndare.

Praktiska skolor.

År **1881** inrättades en privat Pedagogisk handarbetsskola, nu Handarbetsseminariet i Helsingfors.

År **1891** inrättades en privat Pedagogisk matlagningsskola i Helsingfors. *Samma* år öppnades på enskilt initiativ den första trädgårdsskolan för kvinnor.

År **1901** resolverade senaten att inga hinder funnos för Kronoborgs jordbruksskola och Musiala lantbruksinstitut att mottaga kvinnliga elever.

År **1904** inrättades i Helsingfors den första Yrkesskolan för flickor.

År **1922** inrättades Institutet för huslig ekonomi, år **1926** Högvala seminarium för huslig ekonomi.

År **1927** utkom förordning om teoretiska meriskolor.

Kvinnan i statens tjänst.

Redan år **1864** anställdes de första kvinnorna vid postverket, år **1865** vid telegrafverket och år **1867** vid generalguvernörens kansli, allt detta utan något direkt tillstånd. År **1888** utkom en förordning, som gav änka och ogift kvinna rätt att på samma villkor som man innehava underordnade tjänster vid postverket.

År **1897** medgavs kvinnlig läkare rätt att vinna befordran till läkartjänster utan hemställan till kejsaren, men efter ansökan hos och prövning av senaten i särskilda fall.

År **1898** erhö! kvinna rätt att vinna befordran till lektorstjänster vid kvinnligt seminarium.

År **1898** erhö! ogift kvinna rätt att vinna befordran till vissa posttjänster.

År **1902** erhö! kvinna rätt att vinna anställning som elev vid apotek och efter avläggande

av examina komma i åtnjutande av samma rättigheter som man inom apoteksväsendet enl. förordningen av d. ²⁶/₁ 1897.

År **1903** utfärdades instruktion för biträdande kvinnlig yrkesinspektör vid industristyrelsen.

År **1909** inrättades två biträdande kvinnl. yrkesinspektörstjänster. År **1914** erhöll kvinna rätt att utöva läkaryrket samt innehava stads- och kommunalläkartjänster på samma grunder som man. »Vid uppgörande av förslag till statens samtliga läkartjänster skall för varje fall i övervägande tagas huruvida det är lämpligt att kvinnlig läkare till denna tjänst utnämnes.»

År **1916** berättigas gift kvinna att innehava tjänst vid postverket, därest hennes man förbinder sig att såsom för egen skuld ansvara för de medel hon kan komma att i tjänsten omhändervä.

År **1916** utkom lag ang. enahanda rätt för kvinna som för man att bliva utnämnd till lärartjänster vid universitetet, tekniska högskolan, lärdomsskolor, folkskolor, lärar- och lärarinneseminarier, läroanstaltter för särskild yrkesutbildning och abnormskolor ävensom i allmänhet vid alla läroverk utan undantag, dock utan rätt att utöva med lärartjänst förenad domsrätt.

År **1923** utgavs »Lag om grunderna för avlöning i statens tjänster och befattningar», var-

igenom större delen av statens kvinnliga befattningshavande ställdes på ordinarie fot och blevo pensionsberättigade.

År 1925 ökades antalet kvinnliga yrkesinspektörer.

År 1927 utkom »Lag om kvinnas behörighet till statstjänst, varigenom kvinnorna vunno tillträde till större delen av statens tjänster.

År 1927 utgavs en kompletterande förordning till föregående lag. Härigenom blevo domartjänster och tjänster vid utrikesrepresentationen tillgängliga för kvinnor.

Inom hälso- och sjukvården.

År 1827 uppmanas landets invånare att i varje församling antaga och avlöna en barnmorska.

År 1832 ställas barnmorskorna under provincialläkarens överinseende.

År 1859 utkom reglemente om barnmorskeundervisningen. Samma år stadgas att vaccinationen skall förrättas av barnmorskor och icke av vaccinatorer.

År 1861 utkom reglemente om barnmorskas skyldighet att se till »att nödställda barnaföderskor, gifta och ogifta, underhållas av församlingarna, till dess modern efter förlossningen åter-

vunnit hälsa och krafter — detta till förekommande av barnamord.

År 1880 begynte Röda Korset anordna kurser för sjuksköterskor.

År 1888 anställdes en översköterska vid Kirurgiska sjukhuset i Helsingfors.

År 1892 utkom lag om anställande av skolade sjuksköterskor.

År 1899 beslöts utgiva statsbidrag för avlöande av yrkeskunniga sjuksköterskor i landskommunerna.

År 1900 beviljades landskommunerna understöd för 5 år framåt för avhjälpande av den på landsbygden rådande bristen på examinerade barnmorskor.

År 1900 höjdes kompetensvillkoren för sjuksköterskor.

År 1911 utkom »Förordning angående sjukvårdspersonalen i Finland», år 1920 antogs lag om anställande av examinerade barnmorskor i varje kommun. År 1924 utkom lag om barnmorskeväsendets omordnande varigenom barnmorskorna tillerkändes lönebidrag och pension av staten.

Inom näringslivet.

År 1859 utkom förordning om att kvinna, som innehar laga försvar, berättigas att till själv-

försörjning idka hantverk med undantag av guld-, silver- och tennhanteringen.

År 1879 berättigades kvinna att idka näring, »gift kvinna blott i händelse mannen ansvarar för alla förbindelser».

År 1919 utkom ny näringslag, enl. vilken även gift kvinna är berättigad att idka näring.

Sedlighetsförhållanden.

År 1907 upphävdes den legaliserade prostitutionen.

År 1924 höjdes skyddsåldern för flickor från 12 till 15 år varjämte straffet för sedlighetsförbrytelse mot unga personer fr. 15—17 år skärptes.

Det organiserade Kvinnosaksarbetet.

År 1884 grundades Finsk Kvinnoförening, Suomen Naisyhdistys, år 1892 Kvinnosaksförbundet Unionen.

År 1900 grundades Suomen Sosiaalidemokraattinen Työläisnaisliitto (Finlands Socialdemokratiska Kvinnoförbund).

År **1904** ägde det första stora rösträttsmötet rum och år **1905** det andra. År **1905** bildades *Centralrösträttskommittén*.

År **1907** grundades *Suomalainen Naisliitto* (Finska Kvinnoförbundet) och samma år *Finlands Svenska Kvinnoförbund*.

Helsingfors d. 31 maj 1929.